

wawczej, ich rozwój i ewolucję na przestrzeni dziejów. Można szukać odpowiedzi na pytanie o związki polskiej pedagogiki z europejską myślą wychowawczą. A zapoznając z najważniejszymi przejawami indywidualnego rozwoju poszczególnych myślicieli możemy stworzyć zarys portretu środowiska pedagogów polskich.

Traktując niniejszą recenzję jako głos w dyskusji (do czego zachęcają Redaktorki) nad publikacją, pozwalałam sobie na kilka uwag, które naturalnie mają charakter dyskusyjny.

Bowiem skoro już z opisu struktury i założeń *Słownika* wynika, iż polską pedagogikę tworzyli także przedstawiciele innych dyscyplin, może wskazane byłoby przy następnej edycji zaangażować do współpracy także innych specjalistów, nie tylko pedagogów i historyków. To przysporzyłoby wielu trudności, zwłaszcza natury organizacyjnej, ale być może byłoby z korzyścią dla opracowania.

Druga uwaga dotyczy w pewnym sensie struktury biogramów. Jeśli przyjmujemy, że

Słownik odzwierciedla aktualny stan wiedzy o historii pedagogiki i jej rozwoju, czy nie lepiej byłoby pod każdym biogramem podać źródła wiedzy o pedagogu? To miałyby znaczenie dla następnego wydania, w którym widoczna byłaby aktualizacja wiedzy.

Trzecie spostrzeżenie odnosi się do pominiętego podczas korekty błędu dotyczącego daty urodzenia i ukończenia studiów M. Węglewicza (s. 215 - 216). To jednak przy tego typu wydawnictwach jest nie do uniknięcia.

W sumie to zbiorowe dzieło polskiego środowiska naukowego jest cenną inicjatywą świadcząca o jego aktywności w sferze działań na rzecz rozwoju nauk o wychowaniu. Jest także przykładem starań o zachowanie dyscypliny metodologicznej wyrażającej się w konsekwencji wobec przyjętych założeń projektu badawczego. To niewątpliwie zawdzięczamy nie tylko autorom biogramów, ale Redakcji *Słownika*.

Władysława Szulakiewicz

Noty

Erfolg. Niedergang. Neuanfang. 100 Jahre Verband Deutscher Sonderschulen – Fachverband für Behinderten – Pädagogik. Im Auftrag des Verbandes herausgegeben von Andreas Möckel mit Beiträgen von Herwig Baier, Elrich Bleidick, Bodo Bröse, Sieglind Ellgar-Rüttgard, Clemens Hillenbrand, Gustav Kanter, Christian Lindmeier, Andreas Möckel, Norbert Myschker, Bruno Prändl, Franz Rumpler, Ditmar Schmetz, Otto Speck, Ursula Stinkes, Norbert Stoellger, Peter Wachtel. Ernst Reinhardt Verlag München – Basel 1998, ss. 602

Z okazji obchodów 100-lecia Niemieckiego Towarzystwa Szkół Specjalnych (Verband Deutscher Sonderschulen) – zawodowej organizacji pedagogów specjalnych ukazała się praca

zbiorowa pod powyższym tytułem. Książka jest zarysem historycznym kształtowania się ruchu pedagogicznego począwszy od konferencji dotyczących pracy z idiotami (Die Konferenz für

Idioten-Heil-Pflege) od 1875 r. do powstania pedagogiki specjalnej na niemieckim gruncie i rozwoju organizacji.

Dwie części pracy ukazują powstanie organizacji i jej rozwój do I wojny światowej; powstanie stowarzyszenia szkół pomocniczych (Der Verband der Hilfsschulen Deutschlands) w okresie Republiki Weimarskiej i III Rzeszy; stowarzyszenie na tle polityki edukacyjnej Republiki Federalnej Niemiec (1948 - 1998); kongresy i konferencje stowarzyszenia, międzyna-

rodową współpracę; NRD jako państwo bez stowarzyszenia szkół specjalnych itp.

Część III obejmuje 27 załączników w postaci dokumentów, programów, uchwał, apeli charakteryzujących politykę w zakresie szkół specjalnych i rozwoju pedagogiki specjalnej.

Praca może stanowić ważne studium do poznania dziejów najnowszych i współczesnych szkolnictwa niemieckiego.

Jan Hellwig

Educational Research and Higher Education Reform in Eastern and Central Europa. Red. Erich Leitner. Frankfurt a/M., Berlin, Bern, New York, Paris, Wien 1998, ss. 231, fot. 3, tab. 9

Z cyklu Studies in Comparative Education jako tom 6 ukazała się publikacja pod powyższym tytułem. Praca napisana przez międzynarodowy zespół autorów wskazuje na zmiany w szkolnictwie wyższym dokonywane w krajach Europy wschodniej i centralnej. Ukazane są prace w tym zakresie w takich krajach, jak Austria, Republika Czeska, Słowacja, Węgry, Słowenia, Polska, Ukraina, Rosja, Rumunia i Bułgaria.

Poszczególne rozdziały dotyczą określonego państwa i napisane są przez rodzimych

znawców problemu. Przez Polaków przygotowane są trzy teksty. Ireneusz Białecki pisze na temat: *Anatomy of Higher Educational Services in Poland*; Elżbieta Wnuk-Lipińska wypowiada się na temat: *Academic Staff Facing a Changing University*, zaś Ewa Szemborska omawia zagadnienie pt.: *Changes in the Market of Educational Services in Poland*.

Jan Hellwig

Geschichte der Mädchen und Frauenbildung. Red. Elke Kleinau, Claudia Opitz. Tom II. Vom Vormärzis zur Gegenwart. Campus Verlag. Frankfurt, New York 1996, ss. 673

Pod redakcją Elki Kleinau, z-cy profesora pedagogiki ogólnej na Uniwersytecie w Bielefeld oraz Claudii Opitz, profesora najnowszej historii na Uniwersytecie w Hamburgu ukazał się drugi tom niezwykle interesującej pracy pod wyżej wymienionym tytułem.

Okazuje się, że zainteresowania badawcze historią edukacji kobiet i ich rolą społeczną, które przeżywają w Polsce swój renesans (dwie

międzynarodowe konferencje naukowe 1997 Poznań-Zajęczkowo; 1998 Bydgoszcz-Wielonek) obserwowalne są także w Niemczech. Okazuje się, że 36 Auterek i Autorów przedstawiło swe prace, które złożyły się tylko na prezentowany tom II.

W części I zatytułowanej *Edukacja kobiet i ruch demokratyczny w latach 1830-1870* przedstawiono powstanie i rozwój ogródków